

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Uniuersus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputatio VII. De Argumentatione, seu forma syllogismi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

*Falsifican-
tes possunt
habere con-
tradictorias.*

se, unde si scribatur in aliquâ chartâ hæc propositio, *Petrus est lapis*, & subscribatur deinde hæc, *omnis propositio hic scripta, est falsa*, secunda propositio est falsa, quia explicitè dicit omnem propositionem ibi scriptam, & consequenter seipsam esse falsam, & implicitè affirmat se esse veram, ut supra diximus. Contradictoria verò hujus variè à variis assignatur: mihi hæc placet, *non omnis propositio hic scripta est falsa*, & hæc simul verâ; id est, hæc duo non conjunguntur, nempe ut omnis propositio hic scripta sit falsa, & tamen secunda propositio ibi scripta vera. Hujusmodi propositiones sunt hæc & similes, *ego juro me non jurare*, *ego sum mutus qui loquitur*, & si prima propositio quam quis proferat, sit hæc, *ego mentior*.

Propositiones autem de pactis non debent ingredi ipsa pacta, sed ex natura rei intelliguntur excipi; alioquin essent pacta & non pacta, vel voce essent, re non essent. Unde huc reducendum est pactum illud Protagoræ, Rhetoris & Evathli ejus discipuli, ut pro primâ causâ quam vinceret, solveret Protagoras centum nummos. Idem etiam est de hac, si quis dicat Petro, *Deus tibi dabit librum si prima propositio quam proferas, fuerit vera*, & Petrus statim hanc primò proferat, *Deus non dabit mihi librum*; nisi intelligatur ex pacto excepta illa propositio, pactum est nullum, & ipso iure irrita & impossibilis, cum nec à Deo impleri possit. Sed de his satis.

VI.
Propositio-
nes de pa-
ctis.

Protagoras
& evath-
lus.

DISPUTATIO VII.

De Argumentatione seu forma Syllogismi.

SECTIO PRIMA.

Regula quedam pro Argumentatione in communi.

I.
*Quid sit
Argumenta-
tio.*

Ad argu-
mentatio-
nem tria re-
quiruntur.

Non negan-
dum conse-
quens, sed
consequen-
tia.

II.

III.
*Consequen-
tia mate-
rialis, &
formalis.*

Argumentatio est oratio in qua unum ex alio infertur, ut, *omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal*: ubi ex eo quod omnis homo sit animal, & Petrus sit homo, infertur Petrus esse animal. Unde ad argumentationem tria ad minimum requiruntur, id quod ex alio infertur, & dicitur consequens, id ex quo infertur, & dicitur antecedens, & nota illationis, particula nimirum *ergo*. Illatio verò est consecutio unius ex alio, & consequentia dicitur, in qua consistit præcipua ratio argumentationis, diciturque bona vel mala, non vera vel falsa. Si autem non adsit hæc nota illationis, nempe *ergo*, nulla est argumentatio, ut si quis dicat, *omnis homo est animal, Petrus est animal, quia deest ergo*. Nunquam ergo negari debet consequens, sed consequentia, seu consecutio unius ex alio, licet distinguatur consequens cum sensum facit ambiguum. Hæc illatio seu consequentia triplex est, primâ conditionalis, cujus nota est particula *si*, ut, *si sol lucet, dies est*. Secunda causalis, cujus nota est particula *quia*, ut, *quia sol lucet, dies est*. Tertia, quæ est propriissima, rationalis cujus nota est particula *ergo* vel *igitur*, ut, *sol lucet, ergo dies est*.

Argumentatio dupliciter manifestat ignotum, casualiter in antecedente seu præmissis quæ sunt causa consequentis, & formaliter in consequente, quod est formalis manifestatio connexionis extremitatum inter se, latentis in antecedente seu præmissis, ut cum dico, *omne rationale est risibile, sed omnis homo est rationalis, ergo omnis homo est risibilis*, consequens formaliter explicat connexionem risibilitatis cum homine, quæ latebat in antecedente.

Consequentia duplex est, materialis, & formalis: hæc, quæ solum propriè dici potest consequentia, est quando propter dispositionem terminorum in quacumque materiâ sequitur consequentia: quod fit in solo syllogismo. Materialis est, quando sequitur consequentia solum ex vi materiæ, sicut contingit in Enthymemate, ut, *Petrus currit, ergo movetur*, sequitur quidem, sed non ex vi formæ seu dispositionis terminorum, nam eodem modo possent disponi termini, & tamen non sequi consequentia, ut *leo currit, ergo rugit*, quod in syllogismo nunquam potest contingere. Hoc aliis verbis vocant aliqui argumentationem materiale & formalem. Unde non dividitur rectè à nonnullis argumentatio in syllogismum, enthymema, exemplum, dilemma, & inductionem,

nam tria ultima reducuntur ad enthymema, & enthymema ad syllogismum, in enthymemate enim semper intelligitur alia propositio, ac propterea dicitur syllogismus truncatus: unde simpliciter solus syllogismus est argumentatio.

Hic aliqua noranda: primum, non sufficere ut bona sit argumentatio quod propositiones sint veræ, sed ulterius requiritur unam ex alia vel aliis sequi: unde hæc non est bona argumentatio, *omnis homo est animal, omnis leo est rugibilis, ergo omnis equus est hinnibilis*, licet omnes propositiones sint veræ, ultima enim seu conclusio non sequitur ex aliis.

Secundum est, ex vero non sequi nisi verum, implicat enim veram esse connexionem duarum rerum cum una tertia, seu cum medio, quin connectantur verè inter se: unde ex præmissis veris nunquam sequitur consequens falsum.

Tertium, ex falsis tamen proveris admissis, sequi potest verum, ut, *omnis lapis est animal, Petrus est lapis, ergo Petrus est animal*; præmissis namque concessis, necessariò sequitur consequens, nunquam enim simpliciter & realiter id contingit, sed solum ex suppositione quod concedantur præmissæ.

Quintò, requiri ad argumentationem perfectam ad minimum tres terminos. Ratio est, quia ideo aliqua duo uniantur seu identificantur inter se in consequente, quia erant unita seu identificata cum aliquo tertio in præmissis, ut in hoc syllogismo, *omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal*, ideo unitur seu denotatur identificatus Petrus cum animali in consequente, quia Petrus & animal uniebantur seu significabantur identificata alicui tertio, nempe homini in præmissis: innititur enim ars syllogistica magna ex parte illi principio metaphysico, *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: id est, cum duo sunt idem realiter cum aliquo alio, sunt necessariò idem realiter inter se: exem. g. si intellectus sit eadem realiter res cum animâ, & voluntas eadem se realiter res cum eadem animâ, necessariò intellectus & voluntas sunt eadem realiter res inter se; & è contra, illa non sunt eadem inter se quæ non sunt eadem uni tertio: unum autem illud tertium cui extrema in præmissis uniantur, vocatur medium.

Quintum est, requiri ad bonam argumentationem nec plures esse nec pauciores terminos quam tres: non pauciores, quia, ut diximus, duo termini inferuntur in conclusione inter se esse identificati, quia identificantur cum alio aliquo termino invento in utraque præmissâ, seu cum medio, esse ergo necessariò debet tertius ille terminus, cui illi duo in conclusione positi uniantur in præmissis. Nec etiam esse

Enthymema
syllogismus
truncatus.

IV.

V.
Ex vero non
nisi verum.

VI.

Ex falsis pro
veris admissis
sequitur
verum.

VII.

Ad argu-
mentatio-
nem requi-
runtur tres
termini.

Quæ sunt
eadem uni
tertio sunt
eadem inter
se.

VIII.

Non plures
in argumen-
tatione ter-
mini quam
tres.

esse debent plures, sic enim ex vi formæ nihil concluderetur, nam ex vi formæ tunc solum concluditur cum duo termini inter se in conclusione uniantur identicè, quia identificantur cum alio in præmissis.

IX.
Ex puris
negativis
nihil con-
cluditur.

Ex his etiam in communi opinione infertur, ex puris negativis nihil posse concludi ex vi formæ, ut, homo non est rugibilis, leo non est homo, ergo leo non est rugibilis. Ratio est, quia sicut ut aliqua duo uniantur in consequente, requiritur ut uniantur cum alio tertio in antecedente, ita ut unum de alio negetur in consequente, cursus v. g. de equo, illud debet in præmissis negari de aliquo tertio cum quo aliud identificatur, ut in hoc syllogismo in Ferio, nullus homo est lapis, aliqua substantia est homo, ergo aliqua substantia non est lapis; ubi in consequenti negatur lapis de aliqua substantia, quia negatur in præmissis de homine, cum quo aliqua substantia dicebatur identificata.

SECTIO II.

Quadam alia de argumentatione & syllogismo.

I.
Dici de
omni: Dici
de nullo.

Primo notandum, quæ potissimum sint principia quibus innitur ars syllogistica, de qua re aliquid diximus sec. præcedenti, coroll. quarto. Primum itaque est principium illud logicum quod ponit Aristoteles in primo Prior. c. 1. *Dici de omni: dici de nullo*, id est, quod prædicatur affirmativè de conceptu communi universaliter & completè, seu adæquatè sumpto, dicitur de omni inferiori contento sub illo, ut animal v. g. quia dicitur de homine completè distributo, dicitur etiam de Petro, Paulo, & cæteris omnibus contentis sub homine: item quidquid negatur de ratione aliquâ communi universaliter & adæquatè sumptâ, negatur etiam de omni inferiori sub illâ contento, ut quia de animali distributivè sumpto negatur quoddam sit insensibile, negatur de leone, equo, & cæteris sub animali contentis.

II.
Secundum
principium.

Aliud principium est illud supra relatum, nempe, *quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, quod sec. præcedenti, n. 7. declaravimus, & respondet illi principio *dici de omni*, quorum utrumque deservit conclusionibus affirmativis. Illud tamen tertium, seu medium si non sit incommunicabile (sicut contingit in syllogismo expositorio) debet completè sumi, seu adæquatè distribui in aliqua ex præmissis; defectu cuius hæc non valet, *Petrus est animal, Paulus est animal, ergo Petrus est Paulus*: neque hæc, *Essentia Divina est Pater, Essentia Divina est Filius, ergo Pater est Filius*. Si tamen medium distribueretur, bene inferretur conclusio, concessis præmissis. v. g. *quicquid est Essentia Divina, est Pater, quicquid est Essentia Divina, est Filius, ergo Filius est Pater*, consequens est falsum, sed bene deducitur ex præmissis illis falsis, si admittantur.

III.
Tertium
principium
pro conclusi-
onibus
negativis.

Tertium principium est correspondens illi *dici de nullo*, & est pro conclusionibus negativis, nempe quæcumque duo ita se habent ut unum eorum sit idem cum tertio, & non aliud, illa inter se non sunt idem, sed diversa, ut, *nullum animal est lapis, omnis leo est animal, ergo nullus leo est lapis*, ubi leo & lapis in conclusione distinguuntur, vel inferuntur esse diversi, quia leo est idem cum tertio, seu medio termino, nempe animali, cum quo tamen lapis non est idem. Quod sic ulterius declarari potest, cum enim medius terminus sit quasi vinculum quo uniri debeant extrema, si non competat illis in præmissis illud vinculum, non possunt ex vi connexionis cum illo in præmissis connecti inter se in conclusione, ac proinde ex vi præmissarum non inferuntur conclusio, quæ nihil aliud est quam connectio extremorum inter se,

propositione expressa. Medium autem debet vel esse incommunicabile, vel adæquatè sumi & distribui, ut in præcedentibus diximus, defectu cuius hi sunt syllogismi vitiosi, *Petrus est homo, Paulus non est Petrus, ergo Paulus non est homo*; *Pater est Essentia Divina, Filius non est Pater, ergo Filius non est Essentia Divina*. Ratio autem falsitatis utriusque conclusionis est, quia homo non adæquatè identificatur cum Petro, sicut nec Essentia Divina cum Patre, nec distribuuntur illi termini in præmissis, sic enim dici deberet, *Petrus est quicquid est homo, Paulus non est Petrus, ergo Paulus non est homo*; *quicquid est essentia Divina, est Pater, Filius non est Pater, ergo Filius non est Essentia Divina*, bene sequeretur in utroque concessis præmissis, sed major utrobique est falsa.

Medium ergo debet esse idem in utraque præmissa, & non esse æquivocum; item distribui debet in unâ saltem præmissa; unde hæc argumentatio non valet, *Quod ego sum, tu non es, sed ego sum homo, ergo tu non es homo*. neque hæc, *aliquid animal est leo, sed Petrus est aliquid animal, ergo Petrus est leo*: ac proinde ex puris etiam particularibus nihil concluditur, quia medium in neutra præmissa distribuitur, atque adeo sumi potest pro diversis, sicque non habebit rationem unius vinculi unientis extrema in præmissis.

Quod sic ulterius declaratur, terminus enim particularis cum sit indifferens ad supponendum pro hoc vel illo individuo, poterit in unâ propositione supponere pro uno, in aliâ pro alio, sicque syllogismus nihil concludet, cum in re sint quatuor termini, licet voce sint tantum tres, medium enim non est idem in utraque præmissa. Si tamen aliquo signo determinaretur ille terminus particularis, ut supponeret utrobique pro eodem, non est cur non concludatur syllogismus, sed tunc non est terminus purè particularis in utraque præmissa, ut, *aliquis equus currit, sed hic aliquis equus est albus, ergo aliquid album currit*. Unde ex puris singularibus confici potest syllogismus, qui expositivus dicitur, ut, *hic homo currit, Petrus est hic homo, ergo Petrus currit*. Nec medium tantum, sed etiam extrema debent manere eadem in præmissis & conclusione, & servare easdem proprietates logicales, Appellationem, suppositionem &c. Aliter ergo saltem ex præmissis debet esse universalis, ut sic distribuat medium, non utraque particularis.

Præterea notandum, esse contra artem syllogisticam, ut medium ponatur in conclusione, sed in eâ sola debet collocari extrema, nisi aliquando, ad evitandum defectum syllogismi, id esset necessarium, ut in hoc syllogismo, *omne currens essentialiter movetur, sed Petrus currit*, malè quis inferret, ergo *Petrus essentialiter movetur*, nisi addat, in quantum currens, quod erat medius terminus, Conclusio etiam dicitur *sequi debiliorem partem*, id est, debet esse negativa si altera ex præmissis fuerit negativa, & particularis si altera præmissarum fuerit particularis. Unde malè quis argueret, *omne quod currit, movetur, aliquis homo currit, ergo omnis homo movetur*. Ratio est, quia homo affirmatur de medio termino tantum particulariter, unde eodem modo affirmari debet de altero extremo, eo enim modo ex vi formæ, seu unionis cum medio applicatur alteri termino, quo applicatur medio, cum ex vi affirmationis de medio, affirmetur de extremo: si verò negetur de medio, debet etiam negari de extremo, & si particulariter affirmetur de medio, non potest, ex vi illius affirmationis & connexionis particularis cum illo, affirmari nisi particulariter de alio extremo. Hoc eodem recidit cum eo quod dicunt alij non debere aliquam extremitatem seu terminum distribui in conclusione, qui non fuit distributus in præmissis. Ex utraque ergo præmissa universalis

Medium
incommu-
nicabile
vel incom-
municabile
esse debet,
vel adæ-
quatè dis-
tribui.

IV.

Ex puris
particulari-
bus nihil
concluditur.

V.
Huius ratio
redditur.

Extrema
servare de-
bent pro-
prietates
logicales.

VI.
Medium
poni non de-
bet in con-
clusionem.
Nisi in ra-
tione id
casu id
sit necessa-
rium.
Conclusio
sequitur
debiliorem
partem.

Redditur
ratio
huius
ratio.

Ex universa-
libus se-
quitur con-
clusio uni-
versalis.

VII.

Ex positione
antecedentis
recte argui-
tur ad posi-
tionem con-
sequentis.
Et à nega-
tione on-
sequentis
ad nega-
tionem an-
tecedentis.

VIII.

Definitio
syllogismi.

universali inferitur conclusio universalis, qualis enim fuerit connexio extremorum cum medio, ut jam diximus, talis erit eorum connexio inter se.

Duplex hic proponi solet modus argumentandi: primus, valere à positione antecedentis ad positionem consequentis, vel illius etiam quod sequitur ex consequente, ut, *Petrus est homo, ergo animal, vivens, corpus, substantia, ens &c.* & à negatione consequentis ad negationem antecedentis, est enim necessaria inter ea connexio, ut, *Petrus non est animal, ergo non est homo.*

Hinc tandem inferitur definitio syllogismi ab Aristotele tradita primo Prior. c. I. *Syllogismus*, inquit, seu ratiocinatio est ratio in qua, quibusdam positus, aliud quippiam ab his qua posita sunt, necessario accidit, eo quod hoc sint. Quod brevius alijs verbis sic dici potest, *syllogismus est modus sciendi, in quo, quibusdam positus, aliud sequi necesse est*: per illam particulam quibusdam positus denotatur propositiones antecedentes, quæ præmissæ vocantur, debere plures esse quam unam, ut formalis sit consequentia, nam una sola non sufficit ad legitimam illationem, nisi sit virtualiter duplex, ut dicam in Logica d. 47. sec. 2. n. 3.

SECTIO III.

De materiâ, formâ, & figura syllogistica.

I. Materia
syllogismi
duplex,
ex qua, &
circa quam.

Termini
sunt mate-
ria remota
syllogismi.

II. Major,
Minor,
Conclusio.

Medius ter-
minus in
propositione
negativa.

III. Quid sit
forma syl-
logistica.

IV.

Figura syl-
logismi
triplex.

Materia syllogismorum duplex est, circa quam & ex qua. Materia circa quam syllogismorum est immensa, cum de quavis re discurrere possimus, qua de causâ Aristoteles exempla omnium propè syllogismorum formavit in litteris, ut, *omne A, est B, omne C est A, ergo omne C est B*, & sic de cæteris. Materia ex qua illa dicitur, ex qua efficiuntur syllogismi: hæc porro duplex est, proxima, nempe propositiones, & remota, nempe termini, ex quibus propositiones constant. Dicuntur autem termini materia seu partes remotæ syllogismorum, quia prius componunt propositiones, ex quibus deinde immediate efficiuntur syllogismi.

Propositiones autem ex quibus constant syllogismi, sunt tres, *major, minor, & Conclusio*. Termini item, ut diximus, tantum possunt esse tres, cum enim nullus terminus poni debeat in conclusione, qui non fuerit positus in præmissis, & in præmissis unus terminus, qui medium dicitur, bis repeti debeat, manifestum est tantum posse esse tres; *Major extremitas* dici solet ille terminus, qui unitur cum medio termino in primâ propositione, terminus verò qui cum eodem medio unitur in minori, dicitur *minor extremitas*. Medius autem terminus sic vocatur, quod sit vinculum quo duo extrema connectuntur, unde licet medius terminus sit alterum extremum in utraque præmissâ, est tamen medium comparatione duorum terminorum, qui in illo junguntur. In propositione autem negativâ dicitur *medius removens* seu *medium remotivum*, vel indicans duo non connecti inter se, quia non connectuntur cum illo.

Forma syllogistica est apta dispositio terminorum & propositionum ad concludendum, & est forma quædam artificialis respectu propositionum & terminorum inter se certo ordine dispositorum; sicut dispositio partium domus aut navis est forma illarum artificialis.

Figura, quæ parum à syllogismi formâ discrepat, est congrua dispositio medij cum extremitatibus in præmissis, in subiectione, & prædicatione, ad aliquid apte concludendum.

Hæc figura triplex assignatur ab Aristotele primo Prior. Prima, quando medium in majori est subiectum, & prædicatum in minori; ut, *omnis homo est*

animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal. Secunda, in qua medium in utraque præmissâ est prædicatum, ut, *nullus lapis est homo, Petrus est homo, ergo Petrus non est lapis*. Tertia, quando medium in utraque præmissâ est subiectum, ut, *omnis homo est animal, omnis homo est risibilis, ergo aliquod animal est risibile*. Ad quarum diversas rationes memoriâ melius retinendas deservit hoc carmen Dialecticum:

Sub præ prima, bis præ secunda, tertia bis sub:

quarta enim figura, quæ Galeni dicitur, in qua medius terminus est prædicatum in majori, & subiectum in minori, ut, *aliquis homo est animal, omne animal est sensibile, ergo aliquis homo est sensibilis*, in re non differt à primâ figura, sed solum habet pro majori eam propositionem quam alia habet pro minori, sicque invertuntur tantum præmissæ, qua fortasse de causa de illa Aristoteles mentionem non fecit.

Modus denique est debita dispositio propositionum in quantitate & qualitate, quo nimirum loco statuatur propositiones universales, quo particulares, quo affirmativæ, quo negativæ. Modi autem præcipui novendecim numerantur, alij enim qui confici possent, vel non adeo utiles sunt, vel ad hos reduci possunt. Hi verò modi ut memoriâ facilius inhæcant, quatuor sequentia carmina panxerunt Dialectici. Quæ ut melius intelligantur, attendendum est ad quantitatem & qualitatem quatuor illarum litterarum A, E, I, O. quas supra disp. præcedente, l. 4. explicuimus. Carmina sunt hæc,

Barbara, Celarent, Darij, Ferio, Baralipton,

Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisesomorum,

Cesare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti,

Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

Singulæ syllabæ singulas significant propositiones: Prima majorem, secunda minorem, tertia conclusionem: ultima verò syllaba in Baralipton, & postremæ duæ in Frisesomorum carmini servant, non syllogismo. Primum ergo verbum, seu *Barbara* denotat syllogismum compactum esse ex tribus propositionibus universalibus. Secundum seu *Celarent* significat Majorem debere esse universalem negativam, minorem universalem affirmativam, conclusionem universalem negativam, & sic de cæteris. Novem primi modi sunt in primâ figura: quatuor priores modi positi in tertio carmine sunt secundæ figuræ: Quintus in tertio carmine & alij quinque ultimi carminis sunt tertiæ figuræ.

Dices, posse optimè concludi ex majori universalis affirmativâ, & minori singulari affirmativâ, ut, *Dubium omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal*, imo hic frequentissimus videtur in scholis argumentandi modus, ergo datur alius modus perfectus in primâ figurâ præter quatuor, sicque erunt quinque; sola enim diversitas quantitatis in alterâ propositione sufficit ad variandum modum, ut constat in *Barbara & Darij*, ergo assignari debet alius modus in primâ figurâ à Darij distinctus, singularis enim quantitas est distincta à particulari, ut supra diximus.

Resp. hoc argumento convinci, posse addi alium modum directè concludentem in primâ figurâ, ex majori universalis, & minori singulari, omisus tamen est ab Aristotele, quia revocari potest ad Darij, concludens vel in eo directè collocari, Propositio enim particularis accipi potest negativè, ut sit eadem ac non universalis, non enim sunt multiplicandi tot modi, præsertim cum sint admodum similes, deessent enim vocales ad tot diversos modos ostendendos.

Ex his perfecti solum censentur quatuor illi primi modi in primâ figurâ *Barbara, Celarent, Darij, Ferio*; reliqui verò imperfecti, hoc est, non ita coordinati, ut ex ipsâ terminorum & propositionum dispositione

Figura
Galeni aut
differt à
prima.

V.
Modus syl-
logismorum
quid sit.
Modi no-
vendecim.

VI.
Quid hæc
verba deno-
tarent.

VII.
Addi potest
quintus mo-
dus directè
concludens
in prima
figura.

VIII.
Quid sit
modus
perfectus
qui imper-
fecti.

IX.
Quid sit
modus
perfectus
qui imper-
fecti.

positione statim appareat bonitas consequentiæ, seu evidentia conclusionis, quod tamen in primis quatuor contingit. Unde reliqui cum aliquanto obscurius denotent illationem seu bonitatem consequentiæ, ad aliquem ex quatuor illis primis reduci solent, ut veritas in ijs contenta clarius innotescat.

X. Ex his modis aliqui vocantur directi, & dicuntur directe concludere, alij indirecti, & concludere indirecte. Directe concludunt illi in quibus in conclusione prædicatur major extremitas, & subicitur minor, seu quod idem est, terminus, qui erat in majori conjunctus medio termino, prædicatur, & qui erat cum eo conjunctus in minori subicitur: Ex: g. omnis color est visibilis, albedo est color, ergo albedo est visibilis. E contra indirecte concludere dicuntur illi in quibus vice versa minor extremitas seu terminus in minori repertus prædicatur, & major extremitas seu terminus repertus in majori subicitur, ut, omne animal est vivens, omnis leo est animal, ergo aliquod vivens est leo, hæc est indirecta conclusio in Baralipon; directa autem esset hæc, ergo omnis leo est vivens, quæ est conclusio syllogismi in Barbara. In hoc enim differunt, quinque postremi modi primæ figuræ à quatuor primis ejusdem, quod hi concludant directe, illi indirecte.

SECTIO IV.

De Reductione Syllogismorum.

I. Cum syllogismi imperfecti, quales ut diximus censentur omnes, præter quatuor primos modos primæ figuræ, non ita sint evidentes & perspicui, reduci solent ad aliquem ex quatuor illis primis modis, ut si quis consequentiam negaverit, dum reducuntur ad unum ex his claritate convictus fateatur quod antea negabat. Hæc autem reductio quo pacto fiat, nunc ostendendum.

II. Reductio itaque duplex est, *Ostensiva, & per Impossibile*. Pro his intelligendis nota primò, quatuor modos perfectos ab his quatuor literis iachuari, B, C, D, F. quilibet ergo modus ex imperfectis ad eum perfectum reduci debet, qui ab eadem cum eâ litera incipiat, ut si à B, ad Barbara, si à C, ad Celarent. Secundo notandum, in verbis illis in carminibus positus non solum habendam rationem vocalium A, E, I, O, sed etiam harum quatuor consonantium, S, P, M, C. Videndum enim quæ harum in medio cuiusque dictionis reperitur, ex eo enim colligitur quo pacto modus ille sit reducendus: si enim dictio habuerit C in medio, ut Baroco, Bocardo, significatur converti solum posse modum illum per Impossibile: S. denotat propositionem significatam per vocalem proximè præcedentem converti debere simpliciter, mutato scilicet subiecto in prædicatum, & prædicato in subiectum, manente tamen eadem quantitate & qualitate, ut in Cesare major convertenda est simpliciter, in Camestres minor & conclusio, quia in hoc verbo S sequitur duas posteriores syllabas, P. significat propositionem designatam per vocalem immemiatè præcedentem converti debere per accidens, mutatâ nimirum quantitatæ, sicut Darapti minor debet ex universali fieri particularis, mutato subiecto in prædicatum, & prædicato in subiectum. M. ubique reperitur, denotat transponendas esse præmissas, ita ut major fiat minor, & minor vicissim major. Has regulas memoriæ gratiâ congesserunt Dialectici in hæc carmina.

Simpliciter verti vult S. P. vero per acci:

M vult transponi, C per Impossibile duci.

III. Exemplis res fiet clarior, quare pro singulis hic unum vel alterum subiiciemus. Cesare ergo reduci-

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

tur ad Celarent, homo modo,

CE Nullus lapis est animal.

Cesare. SA Omnis homo est animal, ergo

RE Nullus homo est lapis.

Littera C de notat hunc syllogismum reducendum ad Celarent, quod hoc modo fit: major ob litteram S, quæ immediatè sequitur primam syllabam, converti debet simpliciter, ab universali negativâ in affirmativâ negativam mutato prædicato in subiectum, & subiecto in prædicatum, ut, nullus lapis est animal; nullum animal est lapis, & fit ex Cesare Celarent hac ratione,

CE Nullum animal est lapis;

Celarent. LA Omnis homo est animal, ergo

RENT, Nullus homo est lapis.

Darapti reducitur ad Darij, hoc modo,

DA Omnis homo est animal,

Darapti. RAP Omnis homo est risibilis, ergo

TI Aliquod risibile est animal.

Littera D significat reduci debere ad Darij, P. minorem convertendam per accidens, mutatâ scilicet universalis affirmativâ in particularem affirmativam, subiecto mutato in prædicatum, & prædicato in subiectum, hoc modo,

DA Omnis homo est animal,

Darij. RI Aliquod risibile est homo, ergo

I. Aliquod risibile est animal.

Camestres ita reducitur ad Celarent,

CA Omnis leo est animal,

Camestres. MES Nullus lapis est animal, ergo

TRES. Nullus lapis est leo.

Littera C. denotat reduci debere ad Celarent, S. post duas ultimas vocales significat minorem & conclusionem convertendas esse simpliciter, ita ut prædicatum fiat subiectum, & subiectum prædicatum, manente eadem quantitate & qualitate, & M significat transponendas esse præmissas, ut major fiat minor, & minor major, hac ratione,

CE Nullum animal est lapis,

Celarent. LA Omnis leo est animal, ergo

RENT. Nullus leo est lapis.

In Fapesmo cum hæc tres literæ reperiantur P. S. & M.

ut reducatur ad Ferio à cuius litera incipit, primò, ob M. debent præmissæ transponi, ac major fieri minor, & è contra, ob P. prima propositio debet converti per accidens, mutatâ scilicet quantitate, & prædicato factò subiecto, ac subiecto prædicato, deinde secunda propositio ob S. debet converti simpliciter, ut in his exemplis.

FA Omnis equus est hinnibilis,

Fapesmo. PES Nullus homo est equus, ergo

MO. Aliquod hinnibile est homo,

Sic reducitur ad Ferio

FE Nullus equus est homo,

RI Aliquod hinnibile est equus, ergo

O. Aliquod hinnibile non est homo.

Dices, littera P. non rectè constituitur post tertiam syllabam in Baralipon, nam significat propositionem significatam per litteram immediatè præcedentem converti debere per accidens, quod tamen est contra regulas supra assignatas, nam I. indicat propositionem particularem convertendam esse simpliciter, juxta illud simpliciter feci. Resp. propositionem particularem absolute sumptam regulariter non posse converti nisi simpliciter, si verò sumatur ut facta ex conversione propositionis universalis in illam antea per accidens conversæ, sic per accidens etiam poterit iterum converti in eandem universalem. Conclusio autem in Baralipon nihil aliud est quàm indirecta conclusio in Barbara, conversa per accidens ex universali affirmativâ in particularem affirmativam, ut in Barbara,

C

Barbara,

rum, qui
ad alios re-
ducuntur.

Cesare re-
ducitur ad
Celarent.

VI.

Darapti
reducitur ad
Darij.

V.

Camestres
reducitur ad
Celarent.

VI.

Fapesmo
reducitur
ad Ferio.

Satis fit
cuiusdam dis-
tinctioni
circa Ba-
ralipon.

BAR Omnis homo est animal,
Barbara. BA Omne rationale est homo, ergo
RA Omne rationale est animal.

In Baraliphton.

BA Omnis homo est animal.
Baraliphton. RA Omne rationale est homo, ergo
LIPTON. Aliquod animal est rationale.

Conclusio
in Barbara
& Barali-
pton.

Ubi conclusio posterioris non est alia quàm indire-
cta conclusio prioris conversa per accidens. Pote-
rit ergo iterum reduci per accidens ad Materiam
conversam, & dici, ergo omne rationale est animal. Quod
tamen nisi in hoc particulari casu à Dialecticis non
admittitur.

Hæc de Reductione Ostensiva syllogismorum,
quæ nihil aliud est quàm reductio per conversio-
nem aut transpositionem præmissarum, ut vidi-
mus.

VIII.

Quid sit
reductio per
impossibile.

Reductio per impossibile est, cum ita reducitur
imperfectus syllogismus ad perfectum, ut qui con-
clusionem imperfecti negaverit, cogatur admittere
duo contradictoria vel contraria simul vera. Ex op-
posito enim conclusionis quod concedit respon-
dens, & unâ præmissâ antea concessâ, cogetur ad-
mittere conclusionem contradicentem alteri ex præ-
missis prius concessis, & propterea vocatur reductio
per Impossibile, quia est impossibile rem simul esse &
non esse, ac proinde etiam repugnabit simul affir-
mari & negari.

IX.

Quatuor
primi modi
prima figura
ob claritate
reduci non
possunt.

Hæc Reductio non est pro quatuor primis per-
fectis modis primæ figuræ, hi enim sunt in Logicâ
prima principia, nec si negentur, probari possunt à
priori nisi per principia illa prima Metaphysicæ quæ
sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Ratio est, quia
omnis conclusio in alijs modis perfectis est minùs
clara quàm in his quatuor, ergo frustra per illos
probantur, qui enim perfectos & claros negave-
rit, facillè negabit imperfectos & obscuriores.

X.

Notandum
circa redu-
ctionem per
impossibile.

Pro reducendis ergo modis imperfectis primæ
figuræ, id observandum, ut pro majore assumatur
contradictoria propositionis negatæ, pro minori po-
natur major prioris syllogismi, sicque pro conclu-
sione inferetur oppositam minoris prius concessæ,
atque ita efficietur ut idem simul neget & affirmet.
Exem. g. hic syllogismus in Baraliphton:

BA Omne animal est vivens,

Baraliphton
reducitur ad
Celarent.

Baraliphton. RA Omnis homo est animal, ergo
LIPTON. Aliquod vivens est homo.

Sic reducitur ad Celarent,

CE Nullum vivens est homo,

Celarent. LA Omne animal est vivens, ergo
RENT. Nullum animal est homo.

En oppositum minoris concessæ inducitur in con-
clusionem, nec majorem negare potest respondens,
quia est contradictoria conclusionis, quam antea
negavit, nam si illam neget, concedet duas contra-
dictorias esse simul falsas, minor etiam est eadem
cum majore prioris syllogismi, & ibi concessa, ergo
nihil negari poterit, sicque apertè convincitur
respondens.

XI.

Quomodo
reducatur
per impossi-
bile Celantes.

In Celantes non servatur directè hic ordo, nam
reducitur per impossibile sumptâ pro majore eâ pro-
positione quæ antea erat minor, contradictoria ve-
rò conclusionis assumitur pro minore, & pro con-
clusionem inferetur contradictoria majoris converse
simpliciter, ut

CE Nullus equus currit

Celantes. LAN Omne hinnibile est equus, ergo
TES. Nullum currens est hinnibile.

Hoc modo reducitur ad Darij,

DA Omne hinnibile est equus,

Darij. RI Aliquod currens est hinnibile, ergo

I. Aliquod currens est equus.

Quæ conclusio est contradictoria hujus, Nullum
currens est equus, hæc autem convertitur simpliciter
cum illâ nullus equus currit, quæ fuit major concessa
in priori syllogismo. Ad quæ memoriâ retinenda,
duo hæc carmina composuerunt Dialectici pro mo-
dis imperfectis primæ figuræ,

Majior sit minor, & sit contradictio major,

Excipe Celantes in quo convertitur ordo.

Pro secunda item & tertia figurâ, hæc carmina de-
serviunt:

Servant majorem, variatq; secundâ minorem:

Tertia majorem variat, servatq; minorem:

Hoc est, in secundâ figurâ eadem manet major in
utroque syllogismo, pro minori sumitur contradi-
ctoria conclusionis negatæ, & pro conclusione in-
fertur contradictoria minoris prioris syllogismi, quæ
tamen antea fuit concessa: & hac ratione respon-
dens duas contradictorias cogetur admittere, ut
constat in hoc syllogismo in Baroco.

BA Omnis homo est risibilis,

Baroco. RO Aliquis equus non est risibilis, ergo

CO. Aliquis equus non est homo.

Si quis hanc conclusionem neget, sic reducitur ad
Barbara.

BAR Omnis homo est risibilis

Barbara. BA Omnis equus est homo, ergo

RA. Omnis equus est risibilis.

In tertiâ figurâ major, quæ est varianda, sit contra-
dictoria conclusionis, minor maneat eadem in utro-
que syllogismo, & conclusio sit oppositum majoris
antea concessæ.

Ut autem cognoscatur ad quem modum ex per-
fectis imperfecti syllogismi reducendi sint, omittis
alijs, facillima, meo iudicio, ratio est ex dispositio-
ne præmissarum secundum regulas jam traditas. Si
namque assumendo contradictoriam conclusionis
pro alterâ præmissâ, & alteram retinendo, inve-
niantur præmissæ esse duæ universales affirmativæ,
reducetur syllogismus ad Barbara, si inveniantur una
præmissa universalis negativæ, & altera universalis
affirmativæ, reducetur ad Celarent, & sic de Darij &
Ferio.

SECTIO V.

De syllogismo Expositorio, Hypothetico, & Modali.

Syllogismus expositivus (sic dictus tum quod ita
clarus sit, ut rem oculis videatur exponere, tum
quod exponat syllogismum constantem termino
communi) est syllogismus habens pro medio termi-
num singularem, ut, hic homo currit, Petrus est hic homo,
ergo Petrus currit. Terminus verò singularis duplex
est, incommunicabilis ut Petrus, hic homo, &c. &
communicabilis, qualis est Essentia Divina, quæ ea-
dem numero identificata invenitur cum tribus Per-
sonis Divinis realiter inter se distinctis. Ut ergo syl-
logismus expositivus constans hoc termino singu-
lari communicabili, seu Essentiâ Divinâ concludat,
debet medius ille terminus distribui saltem in una
præmissarum, ut, omne quod est Essentia, est Pater &c.
ut supra declaravimus sec. 2. & in hoc est differen-
tia inter terminum singularem communicabilem,
& terminum singularem incommunicabilem. Hic
syllogismus confici potest in varijs modis & figuris,
& etiam reduci sicut alij.

Syllogismus hypotheticus est, cujus vel utraq; vel
altera saltem præmissa est propositio hypotheti-
ca, ut, vel Petrus currit, vel Paulus loquitur, sed Paulus
non loquitur, ergo Petrus currit: de quo id solum no-
tandum,

XII.

Baroco
per impos-
sibile redu-
citur ad
Barbara.

XIII.
Modus re-
ducendi per
impossibile
in tertiâ
figura.

XIV.

I.
Quid sit
syllogismus
expositivus,
& cur ita
dictus.

Terminus
singularis
incommu-
nicabilis,
& commu-
nicabilis.

II.

Quid sit
syllogismus
hypotheticus.

tandum, reduci debere ad eum modum ad quem reducuntur illius categoricae.

Declaratur
natura syllo-
gismi moda-
lis.

Modalis is est, cujus una vel utraque praemissa fuerit modalis: in quo id cavendum, ne mutetur suppositio copulatae in distributivam, unde non valet hic syllogismus, vitare omne peccatum veniale est impossibile, sed mendacium jocosum est peccatum veniale, ergo vitare mendacium jocosum est impossibile. Ratio est, quia suppositio copulata majoris mutatur in distri-

butivam in conclusione, cum cuilibet particulari applicetur idem praedicatum quod antea applicabatur omnibus collectivis sumptis, seu toti collectioni.

De fallaciis nihil hic necessarium addendum judico, vel quia multae detectu faciles sunt, vel quia suis quasque locis antea deteximus.

Hic ergo disputationum Introductionis ad Logicam finis esto. Nunc ad paulo, imò haud paulo majora pergamus.

IV

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

C 2

DISPU;